

Leszek Kajzer

Orłów, gm. Bedlno, woj. płockie

Informator Archeologiczny : badania 18, 170-171

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zalewanie wykopu, niszczenie szalunku) nie osiągnięto stopy fundamentowej muru Ratusza.

Wykop nr 1 został założony w odległości 2,7 m od północno-zachodniego narożnika budynku Trybunału. W trakcie badań odsłonięto dolną część prawdopodobnie schodów zewnętrznych, zbudowanych w 1 poł. XVI w. Jest to mur ceglany, dostawiony do muru Ratusza, posadowiony w lessie na głębokości 4,70 m. Mur Ratusza, górą ceglany, od głębokości 1,60 m z kamienia wapiennego, posadowiony został w lessie na głębokości 4,40 m. Od zachodniej strony muru "schodów" dostawiono mur ceglany, posadowiony na lessie na głębokości 4,30 m. Jest to ślad przedkucia budynku w kierunku zachodnim. W trakcie eksploracji, w północno-zachodnim narożniku wykopu zarejestrowano pozycę z okresu budowy Ratusza, z początków późnego średniowiecza. Nad nim zalegała warstwa ciemnej, brunatnej ziemi, z dużą ilością przepalonych kawałków drewna i dużą ilością skrawków skóry (w-wa XV w.). Być może jest to ślad istnienia kramu (?), czy też pracowni obróbki skóry szwabskiej, kaletniczej(?), który uległ zniszczeniu podczas pożaru. Materiał ceramiczny z tej warstwy, dość ubogi, datowany jest na 2 poł. XVII w. Nad nią zalega warstwa spalenizny z ceramiką z 1 poł. XVIII w., co świadczyłoby, że jest to ślad pożaru z 1719 r. Materiały znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Lublin.

Badania będą kontynuowane.

NOWE POLICHNO, gm. Santok
woj. gorzowski
Stanowisko 7

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwa-
toraka
Oddział w Szczecinie

Badania prowadził mgr Mirosław Marcinkowski. Finansował NKZ w Gorzowie Wielkopolskim. Pierwszy sezon badań. Osada średniowieczna (XIV-XV w.), osada kultury amfor kulistych oraz kultury łużyckiej.

Celem prac było rozpoznanie osady średniowiecznej położonej na lewym brzegu Noteci, na piaszczystej kopie w obrębie doliny rzeki, wśród łąk. Kopa ta została włączona obecnie w system wałów przeciwpowodziowych. W poważnym stopniu została naruszona poprzez wybieranie piasku (w partii centralnej). Obecnie jest częściowo porośnięta młodnikiem sosnowym.

Przebadano łącznie obszar powierzchni 710 m². Ustalono, że obiekty średniowieczne zostały w bardzo poważnym stopniu zniszczone poprzez działania ludzkie (wybieranie piasku, głęboka orka) oraz czynniki naturalne (głównie rolnicze). Odkryto kilka palenisk skonstruowanych z kamieni (niekiedy spiekane termicznie), niektóre w poważnym stopniu zniszczone, jamy o nieokreślonej funkcji oraz dołki postępowe. W kilku obiektach wystąpiły w dużej ilości łuski i ości ryb. Oprócz dużej ilości fragmentów ceramicznych odkryto także inne przedmioty związane z uzbrojeniem (ostrzoga, groty bełtów, tuki, okucie cepa, fragmenty podków), gospodarką (noże, sierp, przesłiki gliniane, ciętarzki do sieci, fragmenty kabiaków od wiader, okucie łopaty).

Pod warstwą nawianego piasku a miejscami zbielcowanej próchnicy o miąższości od 50 do 100 cm wystąpiły obiekty związane z kulturą łużycką i kulturą amfor kulistych. Były to mało charakterystyczne jamy oraz dołki postępowe. W niektórych obiektach kultury łużyckiej zarejestrowano fragmenty ceramiczne pochodzące z dużych naczyń (najprawdopodobniej zasobowych). W obiektach kultury amfor kulistych wystąpiły natomiast wyroby i odpadki krzemienne oraz mała ilość ceramiki.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PP PKZ w Szczecinie.

Badania zostały zakończone.

ORŁÓW, gm. Bedlno
woj. łódzkie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badania prowadziła ekipa pracowników i studentów Katedry Archeologii UL pod kierunkiem doc.dr.hab. Leszka Kajzera. Finansowała Katedra ze środków akcji "Misja". Pierwszy sezon badań. Tzw. grodzisko stożkowane - późnośredniowieczny, drewniany dwór obronny (XIII-XV w.).

Dwór obronny w Orłowie posiada sporą literaturę i był od dawna przedmiotem zainteresowania badaczy (R.Jakimowicz, M.Guzdowski, J.Kamińska). Jest to mocno zakrzewiony, płaski, prawie okrągły nasyp (50 x 45 m) wyniesiony około 2 m ponad poziomem okolicznych łąk, położony około 50 m od obecnego koryta Bzurzy i blisko 300 m na południe od zabudowań wsi oraz dawnego zespołu poddworkowego. Miejscowość Orłów była w późnym średniowieczu i w czasach nowożytnych miastem powiatowym i jest wzmiankowana w źródłach od 1384 r. Celem badań było określenie chronologii i charakteru zabudowy obiektu obronnego, który wiązać należy z Junoszcami Orłowskimi i ośrodkiem ich wielowioskowego klucza ziemskiego.

Wyeksplorowano 7 wykopów o łącznej powierzchni 64 m² i zgromadzono znaczny zbiór zabytków ruchomych (7,5 tys. przedmiotów), wśród których zdecydowanie przeważała ceramika (ponad 6,6 tys. ułamków) i kości zwierzęce (ponad 800 ułamków). Wykopami ułożonymi na osi wschód-zachód przebadano zachodni promień nasypu, uzyskując pełny przekrój stratygrafii tej części kopca.

Stwierdzono, że obiekt zlokalizowano na podmokłych łąkach, a teren starano się osuszyć przez wbitcie pionowo pali, układanie drewnianych rusztów i nasypywanie na nie ziemi. Najstarsza warstwa użytkowa, nosząca ślad pożaru, nie zawiera ceramiki wypalanej w atmosferze redukcyjnej i może być roboczo datowana na 2 poł. XIII w. Z drugą fazą (XIV i 1 poł. XV w.) powia-

zać należy otoczenie założenia czestokołem i funkcjonowania w jego obrębie budynków drewnianych. Jeden (o szerokości 5 m) stwierdzono w wykopach I i II. W wykopach I i VII znaleziono gliniany płaszcz-nasymp przedzielony poziomem użytkowym, który hipotetycznie powiązać można z umocnieniem - stabilizowaniem otoczenia głównego domu, który nie został w tym roku zidentyfikowany i zapewne nie był umieszczony centralnie, lecz stał w południowo-wschodniej części majdanu. W sumie określenie "castrum" użyte zostało w 1424 r. zdecydowanie "na wyrost".

Badania będą kontynuowane.

OSWIĘCIM
woj. bielskie
Zamek

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwa-
torska
Oddział w Krakowie

Nadzór sprawował Ryszard Naglik pod kierunkiem mgr. Te-
ofila Debowskiego. Finansował Urząd Miejski w Oświęcimiu.
Pierwszy sezon badań. Zamek (2 poł. XIII-XVI w.).

Zamek usytuowany jest na naturalnym wzgórzu o stromych pierwotnie zboczach, na prawym brzegu rzeki Soły. Zabudowa na osi południowo-zachód - północny-wschód złożona ze skrzydła południowo-zachodniego (XVI w.), północno-wschodniego (1928 r.) i pierwotnie wolnostojącej wieży obronnej (2 poł. XIII w.). We wschodniej części wzgórza występują fragmenty muru obronnego i częściowo zachowaną basteję (XVI w.). Zachodnia część wzgórza zniszczona została przez powódź.

Prace ziemne poprzedzone zostały badaniami, przy zastosowaniu radaru SIR, prowadzonymi przez Pracownię Teledetekcji Krakowskiego Przedsiębiorstwa Geodezyjnego. W wyniku interpretacji otrzymanych falogramów zlokalizowano liczne fragmenty murów i płaszczyzny zagrubowań w zachodniej i południowej części dziedzica. Nie stwierdzono obecności reliktów murów na obszarze bezpośrednio przylegającym do wieży obronnej. W środkowej partii dziedzica wykryto warstwy spalinizny. W najbliższym otoczeniu zamku zlokalizowano reliktów umocnień mostu i fosę (?).

Nadzorem archeologicznym objęto prace ziemne prowadzone na terenie wzgórza i częściowo u jego podnóża przy wykonywaniu prac geologiczno-inżynierskich i górniczych, mających na celu umocnienie i stabilizację wzgórza zamkowego. (5 odkrywek fundamentowych i 8 sond o średnicy 16 cm wokół zabudowań zamkowych oraz 6 sond rurowanych o średnicy 16 cm u podnóża wzgórza oraz 2 tunele pod wieżą i pod południowo-wschodnim skrzydłem zamku oraz 3 wykopy w północnej części wzgórza).

W obrębie dziedzica uchwycono stratygrafię nawarstwień kulturowych o grubości około 5 m. Poniżej odsłoniętego, na niewielkiej płaszczyźnie, bruku wystąpiły m.in. warstwy polepy, spalonego drewna i mierzwy zamieszanej z drewnem.

W trakcie prac w obrębie wieży obronnej odkryto, pod jej wschodnią ścianą, konstrukcję kamienną (złożoną na przemian warstwami otoczaki, less i duże głazy z piaskowca), której zarys nie pokrywa się z zarysem murów wieży. Nie można wykluczyć, że pierwotnie tworzyła ona podstawę wcześniejszej budowli drewnianej (?), a wtórnie wykorzystana została jako stopa wieży kamienno-ceglanej.

We wschodniej części wzgórza odsłonięto fragmenty obwodowych murów obronnych oraz znajdującego się na zewnątrz od nich fragmentu ceglanego sklepienia.

Poniżej poziomu piwnic północno-wschodniego skrzydła zamku natrafiono na fragmenty murów ceglanych i kamiennych. Układ występujących tam nawarstwień kulturowych wydaje się wskazywać (biorąc pod uwagę także wsłanki w źródłach pisanych) w miejscu odkrytych murów, na istnienie ziemnych konstrukcji obronnych.

Niewielki zakres prowadzonych prac nie pozwala na wyciąganie wniosków dotyczących rozplanowania zabudowy na dziedzińcu zamkowym.

Materiał archeologiczny (fragmenty ceramiki) w większości datowany jest na XV-XVI wiek. Nadzory będą kontynuowane.

PŁOCK - Stare Miasto

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwa-
torska
Oddział w Warszawie

Badania prowadzi: mgr Dariusz Makowski z zespołem
w składzie: Małgorzata Sado, mgr Ryszard Cędrowski.
Badania finansował MKZ w Płocku. Trzeci sezon badań.
Osadnictwo miejskie od XII do XIX w..

Badania prowadzone na terenie Staromiejskiego Zespołu Zabytkowego w Płocku wyprzedzają prace rewolucyjne i mają jednocześnie za zadanie zrekonstruowanie rozwoju przestrzennego miasta od początku osadnictwa na tym terenie do końca XIX w.

Zakończono badania archeologiczne na stanowisku I przy ul. Grodzkiej 14/16 oraz na stanowisku III na pl. 13 Stągconych. Na stanowisku I wykonano 4 sondy archeologiczne IID, IIE, IIC, IIID o ogólnej pow. 50 m² i głęb. do 30 m. Uzyskano tu dodatkowe dane dotyczące programu zabudowy działki mieszczańskiej oraz wymiary niektórych obiektów kubaturowych związanych z tą zabudową a odkrytych w minionych sezonach archeologicznych. Datowanie zespołu, od k. XIV w. do XVII w. Jednocześnie w wykopie IC zrekonstruowano odkryty uprzednio piec chlebowy związany z wyposażeniem wnętrza murowanego obiektu mieszkalnego na okres od k. XIV w. do pocz. XVI w.